C/2025/103

10.1.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Dodatni elementi za razmatranje u vezi s ekonomskom politikom europodručja 2024.

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/103)

Izvjestitelj: **Petru Sorin DANDEA**

Odluka Plenarne skupštine:	21.3.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.10.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.10.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	591
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	246/1/6

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da je za osiguravanje istinske uzlazne konvergencije, stabilnosti i otpornosti od presudne važnosti jačanje fiskalne koordinacije među državama članicama europodručja. To bi moglo obuhvaćati bolju koordinaciju nacionalnih proračunskih politika, kao i rasprave o mogućnosti zajedničkih fiskalnih instrumenata. U tom smislu EGSO smatra da je instrument NextGenerationEU pokazao koliko je važan i preporučuje da slični instrumenti budu dio budućeg VFO-a. Osim toga, EGSO se snažno zalaže za to da se i na nacionalnoj i na europskoj razini fiskalna pitanja usmjere na održivost i da se stvori fiskalni prostor za buduće šokove.

1.2. EGSO poziva na zajedničko djelovanje u vezi s dovršetkom financijske unije. Zbog malih dimenzija i rascjepkanosti tržišta kapitala u EU-u ulagači prelaze na druga globalna tržišta, posebno na tržište u Sjedinjenim Američkim Državama. U tom kontekstu EGSO prioritetom smatra dovršetak unije tržišta kapitala. Međutim, od presudne će važnosti biti stabilnost financijskog tržišta i sveobuhvatna zaštita potrošača.

1.3. Postojeće razlike između propisa i praksi u području bankarstva među državama članicama uzrokuju financijsku rascjepkanost i sprečavaju djelotvornu mobilizaciju financijskih sredstava, posebno kad je riječ o financiranju važnih infrastrukturnih projekata na europskoj razini. Stoga dovršetak bankovne unije mora biti prioritet u novom mandatnom razdoblju Europske komisije.

1.4. EGSO smatra da treba izraditi plan mjera kako bi se ubrzala istinska konvergencija, a kohezijska politika trebala bi i dalje biti u središtu VFO-a.

1.5. EGSO smatra da EU mora maksimalno povećati konkurentsku prednost koju nudi jedinstveno tržište. EGSO podržava inicijativu Europske komisije da se zahtjevi za izvješćivanje smanje za 25 % jer su oni jedna od glavnih prepreka održivom gospodarskom rastu. Smanjenje birokracije i pojednostavnjenje administrativnih postupaka potaknulo bi europski poslovni sektor i učinilo ga učinkovitijim i djelotvornijim. Međutim, to se ne smije dogoditi nauštrb socijalnih i ekoloških standarda te prava radnika i potrošača.

1.6. Nepostojanje vjerodostojnog postupka donošenja odluka jedan je od najvećih nedostataka europodručja. EGSO smatra da je hitno potreban novi pristup donošenju odluka.

1.7. U kontekstu tekuće dekarbonizacije, EU mora dovršiti jedinstveno tržište električne energije. Preduvjet je stvaranje potpuno povezane mreže na europskoj razini. To će pomoći i u smanjenju cijena energije i borbi protiv inflacije, kao i u povećanju konkurentnosti poduzeća iz EU-a.

1.8. EGSO smatra da bi se zahvaljujući sveobuhvatnom programu politike za europodručje 2024. trebala uspostaviti ravnoteža između kratkoročnih prioriteta poput gospodarskog oporavka i onih dugoročnih poput ulaganja, održivosti, inovacija i socijalne uključenosti.

2. **Kontekst**

2.1. Unatoč iznimno teškom globalnom kontekstu, s dva vojna sukoba na njegovim granicama i sve većim geopolitičkim napetostima, gospodarstvo EU-a pokazalo je posebnu otpornost, pa čak i znakove oporavka u prvom tromjesečju 2024.

2.2. U proljetnoj gospodarskoj prognozi ([1]) koju je nedavno predstavila Europska komisija procjenjuje se da će rast BDP-a 2024. iznositi 1 % za EU i 0,8 % za europodručje, što je znatno ispod prosjeka razvijenih gospodarstava.

2.3. Predviđa se da će stopa inflacije u EU-u iznositi 2,7 % u 2024. i 2,2 % u 2025., a u europodručju 2,5 % u 2024. i 2,1 % u 2025. Međutim, očekuje se da će temeljna inflacija dosegnuti ciljnu vrijednost do sredine 2025.

2.4. S dva milijuna novih radnih mjesta 2023. zaposlenost u EU-u dosegla je rekordnih 75,5 %, dok je nezaposlenost ostala na rekordno niskoj razini od 6 %. Međutim, postoje znatne razlike u pogledu nezaposlenosti među državama članicama EU-a. Iako su se realne plaće 2023. povećale za 5,6 %, i dalje su ispod razine iz 2021. Europska proljetna gospodarska prognoza pokazuje da je nakon sredine 2025. moguć povratak realnih plaća na razinu iz 2021.

2.5. Unatoč tim naznakama ponovnog rasta gospodarstva EU-a, posljednjih su se mjeseci rizici na globalnoj razini povećali. Glavne izazove po svemu sudeći predstavljaju trenutačni proces globalnog fragmentiranja, uključujući donošenje protekcionističkih mjera (tarifa) za globalnu trgovinu, i velike volatilnosti na energetskim tržištima. Stalna inflacija u Sjedinjenim Američkim Državama prouzročit će kašnjenja u smanjenju kamatnih stopa, zbog čega će Europska središnja banka odgoditi smanjenje svojih kamatnih stopa. Nažalost, ta će dva negativna čimbenika usporiti ponovno pokretanje ulaganja, iako su ona potrebnija no ikad radi financiranja naših napora u području konkurentnosti i obrane te, naravno, dvostruke klimatske i digitalne tranzicije. Povrh toga, javna sredstva bit će ograničena zbog povećanih rashoda za klimatske promjene, obranu, proces tranzicije i troškove zaduživanja, kao i zbog troškova povezanih sa starenjem stanovništva.

3. **Opće i posebne napomene**

3.1. EGSO prima na znanje dogovor država članica o reformi Pakta o stabilnosti i rastu. Novim se propisima osigurava veća odgovornost nacionalne razine, ali i povoljnija pravila za izračun proračunskog deficita uzimanjem u obzir programa sufinanciranja europskim sredstvima. Međutim, EGSO smatra da se fiskalna pravila možda primjenjuju rigidno i da mogu utjecati na sposobnost država članica da primjenjuju fiskalnu politiku za suzbijanje gospodarskih padova i poticanje ulaganja. Ne može se isključiti ni nova faza politike štednje. Budući da europodručju nedostaje centralizirano fiskalno tijelo, u ovom složenom i teškom geopolitičkom kontekstu potrebno je poduzeti daljnje korake prema koordiniranju fiskalne politike. Za osiguravanje uzlazne konvergencije, stabilnosti i otpornosti od presudne je važnosti jačanje fiskalne koordinacije među državama članicama europodručja. To bi moglo obuhvaćati bolju koordinaciju nacionalnih proračunskih politika, kao i rasprave o mogućnosti zajedničkih fiskalnih instrumenata. U tom smislu EGSO smatra da je instrument NextGenerationEU pokazao koliko je važan i preporučuje da slični instrumenti budu dio budućeg VFO-a. Nadalje, EGSO se zalaže za uravnotežen oblik fiskalne konsolidacije kako najranjivije skupine i osobe s niskim i srednjim dohotkom ne bi snosile najveći teret. Smanjenje rashoda za obrazovanje, socijalnu sigurnost i zdravlje ozbiljan je problem za tisuće ljudi i ugrožava konkurentnost, gospodarski rast i političku stabilnost.

([1]) *Spring 2024 Economic Forecast: A gradual expansion amid high geopolitical risks* (Proljetna gospodarska prognoza 2024.: postupni rast usred visokog stupnja geopolitičkih rizika), Europska komisija, 15. svibnja 2024.

3.2. Svjestan važnosti europskih izbora održanih u lipnju, EGSO smatra da bi pravedan zeleni plan i digitalizacija trebali ostati glavne dugoročne politike EU-a. Nažalost, obje te inicijative pogođene su nedostatnim financiranjem, a Europska središnja banka procjenjuje da će biti potrebna dodatna financijska sredstva u iznosu od više od 740 milijardi eura godišnje. Zbog malih dimenzija i rascjepkanosti tržišta kapitala u EU-u ulagači prelaze na druga globalna tržišta, posebno na tržište u Sjedinjenim Američkim Državama. U tom kontekstu EGSO smatra da je dovršetak unije tržišta kapitala prioritet i ponavlja svoju preporuku iz mišljenja „Ekonomska politika europodručja 2024." ([2]) Međutim, produbljivanje unije tržišta kapitala ne smije ići nauštrb stabilnosti financijskog tržišta. EGSO podsjeća na prijedloge iznesene u mišljenju „Unija tržišta kapitala za građane i poduzeća – novi akcijski plan". ([3])

3.3. Iako je ostvaren napredak prema bankovnoj uniji, ona je i dalje nedovršena. Nedostatak potpuno provedenog zajedničkog sustava osiguranja depozita i čvrstog okvira za sanaciju banaka može dovesti do financijske nestabilnosti. Postojeće razlike između propisa i praksi među državama članicama uzrokuju financijsku rascjepkanost i sprečavaju djelotvornu mobilizaciju financijskih sredstava, posebno kad je riječ o financiranju važnih infrastrukturnih projekata na europskoj razini. Jedan od primjera je način na koji sve europske sistemske banke koriste uslugu računalstva u oblaku koju nude američka poduzeća jer ne postoji europska alternativa. Dovršetak bankovne unije mora biti prioritet u novom mandatnom razdoblju Europske komisije.

3.4. Više od dva desetljeća nakon uvođenja eura europodručje se i dalje suočava s velikim razlikama u gospodarskim rezultatima između jezgre (npr. Njemačka, Nizozemska) i periferije (npr. Grčka, Španjolska, Italija). Te razlike mogu ozbiljno opteretiti ljude, stvoriti napetosti i ograničiti učinkovitost jedinstvene monetarne politike. EGSO smatra da je potrebno izraditi plan mjera kako bi se ubrzala istinska konvergencija. Kohezijska politika trebala bi i dalje biti u središtu VFO-a. Mogla bi obuhvaćati fleksibilniju politiku Europske komisije u pogledu spajanja ili preuzimanja koja bi mogla dovesti do osnivanja snažnijih europskih korporacija, koje bi zahvaljujući svojim razvojnim, istraživačkim i inovacijskim kapacitetima bile ravnopravne drugim korporacijama koje posluju na globalnoj razini.

3.5. Mnoge zemlje europodručja suočavaju se s izazovima, pa trebaju strukturne reforme radi povećanja ulaganja, konkurentnosti i produktivnosti na socijalno i okolišno održiv način. U sadašnjem izazovnom globalnom kontekstu EU mora maksimalno povećati konkurentsku prednost koju nudi jedinstveno tržište. EGSO podržava inicijativu Europske komisije da se zahtjevi za izvješćivanje smanje za 25 %. Smanjenje birokracije i pojednostavnjenje administrativnih postupaka potaknulo bi europski poslovni sektor i učinilo ga učinkovitijim i djelotvornijim. Međutim, to se ne smije dogoditi nauštrb socijalnih i ekoloških standarda te prava radnika i potrošača.

3.6. Nepostojanje vjerodostojnog postupka donošenja odluka jedan je od najvećih nedostataka europodručja. U mnogim se situacijama taj postupak pokazao sporim i složenim zbog načela konsenzusa. Politička neslaganja i različiti nacionalni interesi ugrožavaju usklađenost i učinkovitost politika europodručja. EGSO smatra da je hitno potreban novi pristup donošenju odluka. Pritom bi prednost trebale imati demokratske institucije, temeljna prava i učinkovitije uključivanje organizacija civilnog društva u postupak donošenja odluka.

3.7. U okviru sveobuhvatnijih napora za borbu protiv klimatskih promjena, politike europodručja mogle bi biti prioritetno usmjerene na ulaganja u održivu infrastrukturu, potporu zelenim industrijama i industrijama s niskom razinom emisija ugljika, tranziciju svih gospodarskih aktivnosti, uključujući usluge, financije i nekretnine, kao i provedbu mehanizama za određivanje cijena ugljika. Osim toga, uključivanje klimatskih pitanja u okvir monetarne politike pomoglo bi u usklađivanju financijskih tokova s klimatskim ciljevima. U kontekstu tekuće dekarbonizacije, EU mora dovršiti jedinstveno tržište električne energije. Preduvjet je stvaranje potpuno povezane mreže na europskoj razini.

([2]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Preporuci za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja (COM(2023) 903 final) (SL C, C/2024/2104, 26.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2104/oj).

([3]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Unija tržišta kapitala za građane i poduzeća – novi akcijski plan (COM(2020) 590 final) (SL C 155, 30.4.2021., str. 20.).

3.8. U složenom i zahtjevnom geopolitičkom kontekstu europodručje bi se trebalo aktivno uključiti u globalnu suradnju i diplomaciju. To podrazumijeva zagovaranje multilateralizma, promicanje slobodne i poštene trgovine i doprinošenje globalnim naporima za prevladavanje goruć ih izazova kao što su javno zdravlje, klimatske promjene i sigurnosne prijetnje.

3.9. Sveobuhvatnim programom politike za europodručje 2024. uspostavila bi se ravnoteža između kratkoročnih prioriteta poput gospodarskog oporavka i onih dugoročnih poput održivosti, ulaganja, produktivnosti, konkurentnosti, financijske stabilnosti, inovacija i socijalne uključenosti. Od presudne važnosti za uspješnu provedbu takvih politika bit će suradnja među državama članicama europodručja, zajedno s djelotvornim mehanizmima upravljanja na nacionalnoj i europskoj razini.

Bruxelles, 23. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE